

ANNOTATIONES.

ANNOTATIO (1) pag. 6.

Pelagium libri hujus scriptorem esse agnoscit Augustinus in lib. *de Gratia Christi*, c. 22. et sequentibus, eidemque Orosius tribuit in *Apologetico*. Extat liber iste hic in Appendice Epist. 17.

ANNOTATIO (2) pag. 32.

Zosimus Innocentio Pontifici ann. 417. succedens, deluditur aliquandiu a Pelagianis; verum rescriptis Africanorum Patrum, et habito demum severiori examine, certior factus de ipsorum hæresi, sententiam in eos dicit ante medium an. 418 emissa per universum Christianum orbem Tractoria, ut vocat Mercator in *Commonit.* c. 3. cujus Tractoriæ fragmentum hic habes, præter alterum perbreve relatam a Prospero in appendice epistolæ Cælestini ad episcopos Galliæ.

ANNOTATIO (3) pag. 36.

Arbitrantur hunc ipsum esse Leonem magnum, qui postea Sixto in Romana sede successit anno 440. Consule Quesnelianam editionem operum Leonis tom. 2 dissert 1.

ANNOTATIO (4) pag. 39.

Hic ipse est dubio procul, cui Mario prænomen fuit, auctor vulgatorum recens opusculorum contra Pelagianos. Porro epistolam hanc recensuit Possidius in indiculo c. 4. Ejusdemque tertiam partem transtulit Augustinus in librum *de octo Dulcitii Quæstionibus* proxime ad hæc verba q. 3. *De illis autem qui rapiuntur in nubibus, in quadam Epistola, quam scripsi ad fratrem meum nomine Mercatorem, procul dubio notissimum vobis*, (sic porro legitur in omnibus MSS. non autem sicuti hactenus excusi habuerunt, *quæ incipit: Procul dubio notissimum vobis, etc.*) cum me consulisset de quibusdam quæstionibus Pelagianorum, qui negant mortem esse peccato retributam, quatenus disputaverim, in subditis lege. Illi autem, inquam, de quibus, et cætera quæ hic repræsentantur a cap. 4. usque ad finem epistolæ.

ANNOTATIO (5) pag. 40.

Suscepti a se in Mauritaniam Cæsariensem itineris meminit Augustinus supra initio Epist. 190. et in lib. 2. *Retract.* c. 51. nec non Possidius c. 14 quibus ex locis constare potest hanc epistolam datam fuisse sub finem an. 418.

ANNOTATIO (6) *ibid.*

Hic ipse perlator fuit superiorum litterarum ad Sixtum et ad Coelestinum: unde conjecturam capere

licet Mercatorem id temporis apud Romam cum illis egisse.

ANNOTATIO (7) pag. 91.

Hic erat Salonitanus episcopus ex MSS. nostris Germanensi et Corbeiensi, testante enim Augustino in lib. 20 de Civit. Dei c. 5. Non quidem apud Afros, uti satis intelligitur ex Epistola 199. n. 46. *Sunt enim apud nos, hoc est in Africa, etc.*, sed apud Dalmatas; idemque opinamur, cum eo cui Zosimus papa scripsit an. 418.

ANNOTATIO (8) pag. 99.

Respicit fortassis ad insignem illum solis defectum, quem anno 418. die 19. Julii contigisse produnt historici, quemque tanta siccitas secuta est, uti scribit Philostorgius, *ut multorum hominum aliorumque animalium insuetam ubique mortem inferret.*

ANNOTATIO (9) pag. 101.

Cum librum ederet vicesimum de Civitate Dei cap. 5. meminit Epistolæ hujus, *quam rescripsi*, inquit, *ad beatæ memoriæ virum Hesychium Salonitanæ urbis episcopum, cujus epistola titulus est, de Fine sæculi.*

ANNOTATIO (11) pag. 143.

Hic latinitate donavit homilias aliquot Joannis Chrysostomi; quam operam animo prorsus hæretico ad ipso susceptam fuisse intelliges ex præfatione ad Orontium,

episcopum illum Pelagianum, qui in Ephesina synodo damnatus fuit; necnon ex ipsius ad Evangelium Epistola apud Bedam tom. 6. qua in Epistola *Traduciani* nomine designare Augustinum videtur, aut Hieronymum. Nec levis conjectura est, hunc ipsum esse blateronem, cujus lingua et calamo Pelagius abutebatur: quod significat Hieronymus verbis illis, *qui copiosissime pas- citur, ut alienæ blasphemix verba frivola submi- nistret*

ANNOTATIO (12) pag. 145.

Nescimus an hic idem sit cum Largo, qui proconsulatum in Africa gerebat anno 415. et 418. ex Theodos. quod lib. 10. tit. 10. leg. 27. et 28. qui etiam an. 419. proconsul acceptis Honorii litteris super pseudopapæ Eulalii schismate feliciter sublato, ad Aurelium Carthaginensem rescripsit, quarum litterarum exempla refert Baronius ad eundem an. 419.

ANNOTATIO (13) pag. 173.

Miracula quædam in Fussalensi territorio divinitus facta narrantur in lib. 22. de Civit. Dei c. 8. quo ex loco apparet idem territorium ad Hipponensis episcopi curam pertinuisse adhuc eo tempore, quo illa contigerunt; id est, cum Maximinus Sinitensis, ibidem laudatus, jam accesserat ad Ecclesiæ communionem; adeoque post annum 405. quo ille anno ex episcopo Donatista factus est catholicus.

ANNOTATIO (14) ibid.

Hic, nisi fallimur, subintelligendus venit Sylva-

nus Zummensis, in Numidiæ primatu decessor Valen- tini Baiensis. At infra n. 6. denotari videtur Va- lentinus ipse, qui primatum gerebat anno 419. ut patet ex Epistola synodica Africanorum patrum ad Bonifa- cium.

ANNOTATIO (15) pag. 174.

Fortean hic ipse est, qui inter Milevitanae synodi Pa- tres nominatur supra in Epistola 176.

ANNOTATIO (16) pag. 176.

Ad rem sufficere potuissent superiorum temporum exempla, etiam extra Africam quæsitâ. Sed præsentis- sima habebat ea quæ profert, si nimirum, id quod ve- rissimile est, episcopi illi, ut ipse quoque Antonius, Apiarii presbyter facto incitati confugerant pariter ad Romanum antistitem, ut ejus auctoritate in integrum restituerentur.

ANNOTATIO (17) pag. 177.

Hæc idcirco spargebantur in vulgus, quod Africani patres per id tempus deliberationem habuissent non se- mel adversus Appellationes episcoporum Africæ ad Ro- manam Sedem. Qua de re postmodum scribunt ad ipsum Cœlestinum: *Impendio deprecamur, ut deinceps ad vestras aures hinc venientes non facilius admittatis, nec a nobis excommunicatos in communionem ultra velitis excipere: quia hoc etiam Nicæno concilio definitum facile advertet venerabilitas tua. Nam etsi de inferioribus Clericis vel Laicis videtur ibi præ-*

cavert, quanto magis hoc de episcopis voluit observari, ne in sua provincia communione suspensi, a tua sanctitate vel festinato vel præpropere vel indebite videantur communioni restitui! Et infra demum rogant: *Executores etiam clericos vestros quibusque petentibus nolite mittere, nolite concedere, ne famosum typhum sæculi in Ecclesiam Christi, quæ lucem simplicitatis et humilitatis diem Deum videre cupientibus præfert, videamur inducere,* Cæterum Coelestinus nihil tale est molitus, quale verebatur Augustinus; siquidem Antonio reddita nunquam apparet ecclesiæ Fussalensi administratio, quam in se receptam Augustinus gerebat adhuc sub vitæ finem, ut intelligitur ex Epistola ad Quodvultdeum hic 224. in qua Fussalensem presbyterum ipsi commendat, eumque ad suam curam pertinere significat. At vita functo Antonio suffectum alium fuisse par est credere. Certe in Notitia Africæ censetur inter Numidas episcopos Melior Fussalensis. Notata hæc sunt ad conciliandam fidem huic epistolæ, quam eruditus nonnullis in suspicionem venisse intelligimus.

ANNOTATIO (18) pag. 205.

Plenarium istud concilium apud Carthaginem in basilica Fausti die 1. Maii an 418. habitum fuit ad Aurelio Carthaginensi et Donatiano Teleptensi Byzacenæ provinciæ primæ, cum aliis ducentis tribus episcopis ex provinciis Byzacena, Mauritania utraque Sitifensi et Cæsariensi, ex Tripolitana, Numidia et Hispania, ut præfertur in vetusto libro Gandavensi et in Codice canonum ecclesiæ Romanæ. Qui libri, eidem concilio ad-

signant celebres octo illos sive nomen canones adversus Pelagii hæresim constitutos, quos nonnulli ad Milevitanum anni 416. perperam retulere. Assignat etiam Codex canonum eccles. Afric. necnon Photius in cod. 53. et Coelestinus in appendice Epist. ad Galliæ episcopos. Enimvero tribus postremis canonibus sententia Pelagianorum de Justorum ἀναμαρτησία proscribitur; atque hinc sit ut illam eorum sententiam deinceps, id est, post Cathaginensem synodum, insectetur Augustinus ut hæreticam: qui tamen antea in aliquot opusculis post Milevitanam conscriptis, scilicet in Epistola quæ hic est 177 n. 16. et 17. et in lib. de Gestis Pelagii c. 30. de ista quæstione sic loquebatur, tanquam definita nondum fuisset ab Ecclesia.

ANNOTATIO (19) pag. 212.

Rescripsit sane Eyodius, ejusque super hac ipsa re ad Valentinum Epistola in codice S. Maximi Treverensis reperta est a Jacobo Sirmondo, qui inde fragmentum istud in Prædestinat. Histor. cap. 1. transtulit: *Honrabiles fratres retulerunt nobis, quia nescio quæ ibi quæstiones inter vos natæ sunt de libero arbitrio et de justitia Dei. Laudamus quidem studium vestrum, sed nolumus esse contentiosum. Contentio enim perturbationem excitat, sed studium pietatem requirit. Liberi arbitrii plenissimum affectum habuit homo primo procreatus. Adam dico. Sed ubi sauciatum est ipsum liberum arbitrium, infirmitatum est. Ergo est in homine nunc liberum arbitrium, sed sauciatum. Inde dictum est, Infirmatus est in egestate vigor meus, et lumen oculorum meorum non est mecum¹. Ad hoc*

¹ Psal. xxxvii, 11.

recuperandum missus est medicus Salvator Christus, ut salvaret quod perierat, et curaret quod vitiatum fuerat: et post alia. Legant ergo sancti Dei majorum dicta, sicut jam dixi, qui habent divini muneris pium affectum: et quando non intelligunt, non cito reprehendant, sed orent ut intelligant.

ANNOTATIO (20) pag. 214.

Ἐπιβάται dicuntur milites classarii, qui in navibus merentur.

ANNOTATIO (21) pag. 239.

Ab Augustino dictatam epistolam, judicat ex stylo Sirmondus: idemque alii ferunt iudicium de libello emendationis Leporii. Cujus Monachi errores nondum opinamur, venerant in Augustini notitiam, quando in lib. de correptione et gratia c. 11. hæc dicebat: *Neque enim quisquam tanta rei hujus et fidei cæcus est et ignorantia ut audeat dicere, quamvis de Spiritu sancto et virgine Maria filium hominis natum, per liberum tamen arbitrium bene vivendo et sine peccato bona opera faciendo meruisse, ut esset Dei filius.* Quippe hanc etiam Leporius summam cæcitatem suæ insipientiæ detestatur in emendationis libello; qui proinde scriptus fuit post eundem librum de Corrupt. et Grat. Leporii per Augustinum emendati meminuit Gennadius in lib. de script. Ecclesiæ c. 59. præter Cassianum in lib. 1. de Incarnat. Joannem II. papam in Epist. ad Avienm. Facundum in lib. 1., c. 4., etc.

ANNOTATIO (22) pag. 268.

Visum erat nonnullis substituendum hic esse, *Honoratum*: sed inspecti a nobis MSS. constanter præferunt, *Hilarium*. Is porro ex Lerinensi monacho creatus fuit Arelatensis episcopus post Honoratum an. 428. aut certe 429. ineunte defunctum. Quippe Honoratus suffectus Patroclo interempto an. 426. ex Prosperi Chronico, Cathedram Arelatensem teste Honorato Massiliensi per biennium occupavit.

ANNOTATIO (23) pag. 269.

Hic profecto ab Hilario Arelatensi, qui Augustini de prædestinatione sententiam, uti Prosper in superiore Epistola scribit, *in querelam trahebat*, distinguit se ipse infra n. 10 hisce verbis: *Non autem sanctitas tua sic me arbitretur hæc scribere quasi de iis quæ nunc edidisti, ego dubitem.* Significat postea se ipsius præsentia deliciis aliquando potitum, *uberibusque salubribus nutritum* fuisse. Deinde se laicum esse n. 9. subindicat: ac postremo Augustinum appellare patrem, atque vicissim ab ipso in lib. de Prædestinatione SS. cap. 1 filius nuncupatur: quæ sane in Arelatensem episcopum minime conveniunt.

ANNOTATIO (24) pag. 280.

Totam hancce epistolam in S. Augustini vita inserendam duxit Possidius c. 30. *Interea reticendum minime est, inquit, cum memorati impenderent hostes,*

(Vandali) a sancto viro nostro coëpiscopo Thiavensis ecclesie Honorato litteris fuisse consultum, utrumnam illis adventantibus, ex ecclesiis episcopis vel clericis recedendum esset, an non; eique rescriptis insinuasse quid magis ab illis Romanie eversoribus esset metuendum. Quam ejus epistolam huic scripture inserere volui. Est enim sacerdotum Dei et ministrorum morbus valde utilis et necessaria.

ANNOTATIO (25) pag. 353.

Erasmus visum est hanc epistolam plurimum dissonare a phrasi Augustini, esseque Paulino tribuendam. Cui refragantur Lovanienses Theologi; quippe cum Possidius in Indiculo c. 7. recenseat *Læto* epistolam datam, eamque citans Beda vulgatus in 1. ad Tim. 5. Augustini esse agnoscat.

ANNOTATIO (26) pag. 406.

Laudatur Timotheus diaconus supra in epist. 110. fortean hic ipse frater Sapidæ virginis.

ANNOTATIO (27) pag. 426.

Loquitur de Severo, Milevitano antistite, quem ipse Augustinus supra in Epist. 110. num. 4. *germanissimum et familiarissimum animæ suæ*, moxque alteram animam suam esse dicit, imo suam et illius animam unam esse.

ANNOTATIO (28) pag. 427.

Dubitare vix licet, quin hic ipse sit Maximus medicus Thenitanus, qui cum Arianam hæresim ejurasset, recepit epistolam nunc ordine 170. Alypii et Augustini nomine scriptam ad roborandum illum in Trinitatis fide. Hinc nimirum fieri putamus, ut hic Trinitatem semel et iterum commemoret Augustinus; cum id minime postulet res ipsa quæ tractatur. Confer istud fragmentum ad lib. 2. de Doctrina Christiana c. 7. et ab lib. 1 de Sermone Domini in monte c. 3.

ANNOTATIO (28 bis) pag. 460.

Sancitum est Deut. 16. 6. ne pascha ubivis locorum mactare liceret. Hinc ergo a Judæis per orbem dispersis paschalem celebritatem aiunt quotannis ita recoli, ut nihilominus ab ovis immolatione religiose abstineant. Vide Hieron. Epist. 2. ad Nepotianum.

ANNOTATIO (29) pag. 530.

Auctoribus tamen haud ignobilibus, et maxime Græcis, placet tertia quædam opinio; ideo nempe dictos *Hebræos*, (quod sonant *Transitores*,) quia patriarcha Abraham transito Euphrate venerat e Chaldæorum regione in Palæstinam; eamque ob causam ipsi Abrahami, Gen. 14. 13. fuisse additum cognomen *Hebræo*, id est, juxta Interpretes LXX. vocabulum suo more vertentes, Παράτη *Transitori* seu *Transfluviali*, scuti ferebat codex Augustini, qui et ipse quæst. 29. in Gen. *Trans-*

fluvialem Abraham ex ea regione unde venerat, appellatum putat.

ANNOTATIO (30) pag. 536.

Subtracta hinc voce, *libidinis*, haud satis erat in editis perspicuum quo spectet locus retractatus. Eo vero spectat, ut ne a carnali complexu, quamvis moderatus sit et in usum naturalem redactus, abesse unquam libido omnis existimetur. Enim vero quam originalis vitii causam esse identidem S. Augustinus inculcat, *ipse ille licitus honestusque concubitus non potest esse sine ardore libidinis, ut peragi possit quod rationis est, non libidinis*, ex lib. 1. de Nupt. et concup. c. 24. Huc itaque ex MSS. antiquorum fide revocavimus vocem *libidinis*, ad quam septem Mss. adjiciunt, *naturalis*. Nec male: inest enim libido ab origine et conditione nascendi.

ANNOTATIO (31) pag. 552.

Verba illa Sexti philosophi esse, legit forte Augustinus apud Hieron. qui Epist. ad Ctesiphontem, et in Jerem. c. 22 et in Ezech. 18. erroris causam in Rufinum refert. Eum enim cum Sexti sententias e græco in latinum vertisset, sub nomine S. Xisti martyris ubi Romæ episcopi edidisse criminatur. Hinc porro lectitari passim a piis viris, et in modum *anuli*, quem earum collectioni titulum fecerat Rufinus, in manu semper, adeoque familiariter haberi contigit, ut inde sententiam S. P. Benedictus in regulæ suæ cap. 7. protulerit in hæc verba: *Sicut scriptum est: Sapiens verbis innotescit paucis.*

ANNOTATIO (32) pag. 554.

Imo Samuël in filiis Core æmuli Aaron repetitur 1. Paralip. 6. Incidit ergo in vitiosum codicem, aut certe ab aliquo alio deceptus fuit Augustinus.

ANNOTATIO (33) pag. 558.

MSS. aliquot ex præcipuis sic ferunt: *Gloriosissimo Honorio Augusto et Constantio iterum V. V. C. C. Coss. die XI. Kal. Octob. Cæsareæ in Ecclesia majoris*. Alii plerique consentiunt, sed nonnulli post, *Honorio Augusto* interponunt, XII. vel, *duodecies*. Sic enim Bodleianus codex: *Gloriosissimo Honorio Augusto duodecies et Constantio iterum V. V. C. C. Coss. die XI. Kal. Octob. Cæsareæ in Ecclesia majoris*. Sic et nostri plures. Verum hic annus haud concurret cum secundo Constantii Consulis, quem nihilo minus codices omnes, quos inspicere per nos licuit, assignant. Ex iis etiam pauci sunt, qui habent, *in Ecclesia majori*, ut est ineditis. Nihil tamen hic mutavimus.

§ Hic observandum occurrit, Cll. editores BB. in Tomo IX. pag. 623. ubi Caput hoc II. integram exhibent, verba illius postrema sic edidisse: *Gloriosissimis imperatoribus Honorio XII. et Thodosio VIII. consulibus. XII. Kal. Octob. Cæsareæ in Ecclesia majori* quam quidem lectionem in textu pag. 625. sequenti constantanter retinent. Unde mirari subit, eos hic textum de-curatatum proferre, quem ibi plenior reddunt. *Editor Venetus.*

ANNOTATIO (34) pag. 562.

Etsi non levia sint rationum momenta propter quæ recentiores sacrarum litterarum tractatores sentiunt Samuëlem inter Levitas solummodo esse numerandum, ut qui non oriundus sit ex Aarone inter posteros Levi natu majore: attamen plerique veterum cum Augustino sacerdotalem ipsi dignitatem ascribunt; Cypr. Epist. 65. Ambros. in Psal. 118 serm. 18. etc.

ANNOTATIO (35) pag. 570.

In codicibus aliquot veteribus postremo capitulo ascripta hæc a prima manu reperimus. *Libri qui post emendationem istorum, a sancto Augustino episcopo scripti et editi sunt. Retractationum isti duo libri. Liber qui appellatur Speculum de testimoniis Scripturarum. Ad Prosperum et Hilarium de prædestinatione sanctorum libri duo. Ad Quod vult Deum Diaconum de hæresibus libri duo. Contra Gesta habita cum Maximino Arianorum episcopo, (quoniam dies quo præsentis conferebant, disputatione ejus proluxa absumptus est) libri duo. Contra Julianum Pelagianum libri sex: septimum vero imperfectum reliquit: octavum autem nec attigit. Sunt enim ipsius hæretici libri octo, quibus respondit ejus verba ponens, eisque subjungens responsiones tuas. Sic in MS. Pratellensi et in Metensi S. Arnulfi, etc.*

INDEX

TOMI CENTESIMI QUADRAGESIMI-OCTAVI.

CLASSIS III.

EPISTOLARUM.

	Pagin.
EPISTOLA CLXXXVIII. Ad Julianam.	3
— CLXXXIX. Ad Bonifacium Comitem.	13
— CXC. Ad Optatum.	18
— CXCI. Ad Sixtum.	35
— CXCII. Ad Cælestinum diaconum.	37
— XCIII. Ad Mercatorem.	39
— CXCIV. Ad Sixtum.	48
— CXC. Hieronymi.	77
— CXCVI. Ad Asellicum.	78
— CXCVII. Ad Hesychium.	91
— CXCVIII. Hesychii.	95
— CXCIX. Ad Hesychium.	101
— CC. Ad Valerium Comitem.	139
— CCI. Honorii et Theodosii.	141
— CCH. Hieronymi ad Alypium et Augustinum.	143
— CCIII. Ad Largum.	145
— CCIV. Ad Dulcitium.	146
— CCV. Ad Consentium.	152
— CCVI. Ad Valerium Comitem.	165
— CCVII. Ad Claudium.	166
— CCVIII. Ad Feliciam.	167
— CCIX. Ad Cælestinum Papam.	172
— CCX. Ad Felicitatem et Rustic.	178
— CCXI. Ad Sanctimoniales.	181
— CCXII. Ad Quintianum.	192
— CCXIII. Acta in designat. Braclii.	193
— CCXIV. Ad Valentinum.	199

EPISTOLA	CCXV. Ad Valentinum.	204
—	CCXVI. <i>Valentini</i> .	210
—	CCXVII. Ad Vitalem.	216
—	CCXVIII. Ad Palatinum.	236
—	CCXIX. Aurel. Aug. etc. ad Proculum et Cylinium.	259
—	CCXX. Ad Bonifacium Comitem.	241
—	CCXXI. <i>Quodvultdei</i> .	250
—	CCXXII. Ad Quodvultdeum.	255
—	CCXXIII. <i>Quodvultdei</i> .	255
—	CCXXIV. Ad Quodvultdeum.	257
—	CCXXV. <i>Prosperi</i> .	259
—	CCXXVI. <i>Hilarii Galli</i> .	269
—	CCXXVII. Ad Alypium.	278
—	CCXXVIII. Ad Honoratum episcopum.	280
—	CCXXIX. Ad Darium.	290
—	CCXXX. <i>Darii</i> .	291
—	CCXXXI. Ad Darium.	296

CLASSIS IV.

—	CCXXXII. Ad Madaurenses.	303
—	CCXXXIII. Ad Longinianum.	309
—	CCXXXIV. <i>Longiniani</i> .	310
—	CCXXXV. Ad Longinianum.	313
—	CCXXXVI. Ad Deuterium.	315
—	CCXXXVII <i>prima</i> . Ad Ceretium.	317
—	CCXXXVIII. Ad Pascentium.	325
—	CCXXXIX. Ad Pascentium.	344
—	CCXL. <i>Pascentii</i> .	346
—	CCXLI. Ad Pascentium.	347
—	CCXLII. Ad Elpidium.	349
—	CCXLIII. Ad Lætum.	353
—	CCXLIV. Ad Chrisimum.	361
—	CCXLV. Ad Possidium.	363
—	CCXLVI. Ad Lampadium.	365
—	CCXLVII. Ad Romulum.	367
—	CCXLVIII. Ad Sebastianum.	370
—	CCXLIX. Ad Restitutum.	372
—	CCL. Ad Auxilium.	373
Fragmentum sub 250 ex Epistola ad Classicianum.		377
EPISTOLA	CCLI. Ad Pancharium.	378
—	CCLII. Ad Felicem.	379
—	CCLIII. Ad Benenatum.	380
—	CCLIV. Ad Benenatum.	381

EPISTOLA	CCLV. Ad Rusticum.	382
—	CCLVI. Ad Christinum.	383
—	CCLVII. Ad Orontium.	384
—	CCLVIII. Ad Martianum.	385
—	CCLIX. Ad Cornelium.	389
—	CCLX. <i>Audacis</i> .	392
—	CCLXI. Ad Audacem.	394
—	CCLXII. Ad Eediciam.	397
—	CCLXIII. Ad Sapidam.	405
—	CCLXIV. Ad Maximam.	409
—	CCLXV. Ad Celeucianam.	412
—	CCLXVI. Ad Florentinam.	417
—	CLXVII. Ad Fabiolam.	421
—	CLXVIII. Ad plebem Hipponensem.	422
—	CLXIX. Ad Nobilium.	425
—	CCLXX. <i>Anonymi</i> .	426
Sancti Augustini Epistolæ ad Maximum hactenus ineditæ fragmentum.		427

RETRACTATIONUM

LIBRI DUO.

PROLOGUS.		431
LIBER I.		
<i>In quo retractantur libri quos scripsit nondum episcopus.</i>		
CAPUT I. Contra academicos, libri tres.		434
— II. De beata Vita, liber unus.		438
— III. De Ordine, libri duo.		439
— IV. Soliloquiorum, libri duo.		439
— V. De Immortalitate animæ, liber unus.		443
— VI. Disciplinarum libri.		445
— VII. De Moribus Ecclesiæ, item de Moribus Manichæorum, libri duo.		446
— VIII. De animæ Quantitate, liber unus.		450
— IX. De libero Arbitrio, libri tres.		451